

Dr. sc. Suad Kurtćehajić, redovni profesor
Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu

BOSNA I HERCEGOVINA IZMEĐU GRAĐANSKE I ETNIČKE DRŽAVE

Sažetak: Ako pogledamo ustavnost Bosne i Hercegovine u AVNOJ-evskoj Jugoslaviji Ustav Narodne Republike Bosne i Hercegovine od 1946. godine Bosnu i Hercegovinu definira kao narodnu državu republikanskog oblika. Ustavni zakon Narodne Republike Bosne i Hercegovine od 1953. godine istu određuje kao državu radnog naroda. Ustav Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine od 1963. godine daje sljedeću definiciju: „Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina je državna socijalistička zajednica zasnovana na vlasti radnog naroda i samoupravljanju“. Ustav od 1974. godine Socijalističku Republiku Bosnu i Hercegovinu definira kao socijalističku demokratsku državu i socijalističku samoupravnu demokratsku zajednicu radnih ljudi i građana, naroda Bosne i Hercegovine Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda i narodnosti koji u njoj žive, koja je zasnovana na vlasti i samoupravljanju radničke klase i svih radnih ljudi i na suverenosti i ravnopravnosti naroda Bosne i Hercegovine i pripadnika drugih naroda i narodnosti koji u njoj žive.

Dejtonski Ustav u Preambuli daje sljedeću definiciju: Bošnjaci, Hrvati i Srbi kao konstituentni narodi (u mnogim prevodima stoji konstitutivni), zajedno sa ostalima i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine.

Ako pogledamo sve pomenute ustave da se zapaziti da su ustavi Republike Bosne i Hercegovine na prvom mjestu stavljali ili narode u neodređenom smislu ili građane a da je Dejtonski Ustav na prvom mjestu označio tri naroda poimenično ih nabrojivši pa tek onda ostali narodi i građani Bosne i Hercegovine čime je ustavnost Bosne i Hercegovine doživjela ustavnu involuciju.

Ključne riječi: Republika Bosna i Hercegovina, Bosna i Hercegovina, ustav, konstituent, konstitutivni, involucija

Ako napravimo osvrt hroz historiju Bosne, a od berlinskog kongresa Bosne i Hercegovine¹ možemo zapaziti da je u na ovim prostorima dugo postojao

¹ Naime 930 godina od prvog pominjanja Bosne 948. godine u djelu *De administrando imperio* vizantijskog cara i pisca Konstantina Porfirogeneta naziv za bosanskohercegovački prostor bio je Bosna da bi tek članom 25. Berlinskog ugovora koji je utvrđen 04. jula 1878 godine na Berlinskom kongresu koji je trajao mjesec dana (od 13 juna do 13 jula 1878. godine) rečeno da se provincije Bosna i Hercegovina imaju dati na upravu Austro-Ugarskoj čime je postavljena nova

jedinstven etnički identitet. U srednjem vijeku to su bili Bošnjani. Pripadali su različitim religijama: bosanskim kristjanima, katolicima i pravoslavicima ali im je pripadnost Bosni i bošnjačkom identitetu bila jedinstvena. Pred kraj bosanske srednjevjekovne države početkom XV stoljeća bosanski kralj Tvrtko II Tvrtković u Povelji Dubrovniku koristi prvi put termin Bošnjak za stanovnika Bosne. Dolaskom Osmanlija, padom Jajca i pogubljenjem poslednjeg bosanskog kralja Stjepana Tomaševića 1463. godine pada i srednjevjekovna bosanska država.

Osmanlijama je naziv Bošnjak više odgovarao njihovoj lingvistici tako da polako isčezava srednjevjekovni termin Bošnjanin za bosanskog čovjeka i zamjenjuje ga termin Bošnjak. U isto vrijeme najveći dio bosanskih kristjana dolaskom Osmanlija prima islam što je bio njihov odgovor na uporna papina nastojanja da se silom katoliciziraju. Jedan dio bosanskih kristjana su se odselili prema Italiji i Francuskoj i oformili sektu katara.²

Termin Bošnjak bio je odrednica za sve stanovnike Bosne odnosno bosanskog pašaluka oformljenog 1580. godine te Bosanskog vilajeta oformljenog 1865. godine. Tome u prilog govori i prvi broj Letopisa Matice srpske “Bošnjaci žive između Save, Dalmacije i Hema, čislom 450.000; ispovedaju ili Islam; ili su Rimokatolici, ili pravoslavni.”³

Drugi važan izvor da je na prostoru Bosne za vrijeme Osmanlija postojao jedinstven identitet je Načertanije⁴ u kojem njegov autor Ilija Garašanin govori da u Bosni žive Bošnjaci mohamedanske vjere, rimokatoličke i pravoslavne. Da je pojam Srbin u korišten u bilo kom obliku za pravoslavni narod u Bosni Garašanin nikada ne bi upotrijebio termin Bošnjaci pravoslavci. Njegova ideja je bila srbizirati Bosnu kako bi se ona kasnije mogla pripojiti Srbiji.

Na osnovama Garašaninovih ideja u Bosnu dolazi pravoslavni sveštenik Bogoljub (Teofil) Petranović 1862. godine u misiji da populariše srpsko ime. To mu uspijeva sa Bošnjacima pravoslavicima u misiji koja traje oko sedam godina do 1869. godine tako da se pravoslavci u Bosni nakon Petranovićeve misije sve više počinju osjećati Srbima a sve manje Bošnjacima. Iste 1862. godine kad i Petranović u Bosnu dolazi Klement Božić koji opazivši šta Srbi i Srbija rade, prepade se da će Bosnu Srbi osvojiti obišao je sve rimokatoličke manastire i parohije u Bosni šireći ideju o hrvatsvu među Bošnjacima katolicima a hrvatskom novinarstvu dokazivati da je Bosna hrvatska zemlja. Jedan od najvećih dokaza da su katolici u Bosni imali bošnjački identitet jeste i natpis “Katolici Bošnjaci Grada Sarajeva 1887” koji stoji u Katedrali srca Isusova u Sarajevu“.

osnova u pogledu naziva zemlje koji je učvršćen donošenjem Zakona o upravljanju Bosnom i Hercegovinom od 1880. godine.

² Postoji mišljenje među švedskim historičarima da je vatra protestantizma zapaljena u Bosni odnosno da su potomci bosanskih kristjana, u znak sjećanja šta im je katolička crkva radila stoljećima u nastojanju da ih natjeraju da ispovijedaju katoličku vjeru, ustali uz protestantiizam a protiv katoličke crkve.

³ Letopis Matice srpske, Prvi broj 1825. godine.

⁴ Načertanije je program nacionalne politike Srpske kneževine tadašnjeg ministra unutrašnjih poslova Srbije Ilije Garašanina izdan kao tajni državni document 1844. godine.

Dolaskom Austro-Ugarske kada je na čelo vojnog upravitelja nad Bosnom i Hercegovinom postavljen Benjamin Kalaj 1882. godine on se do svoje smrti 1903. godine zalagao za afirmaciju integralnog bošnjaštva kao zajedničke odrednice za sve stanovnike Bosne i Hercegovine. Od 1880. godine u Bosni i Hercegovini je ozvaničen bosanski jezik umjesto zemaljskog jezika. Časopis Bošnjak je pokrenut 1891. godine na zahtjev gradonačelnika Sarajeva Mehmed-bega Kapetanovića Ljubušaka koji je bio i njegov vlasnik. U prvom broju jedan od najznamenitijih bošnjačkih intelektualaca Safvet beg Bašagić piše pjesmu Bošnjaku "Znaš Bošnjače nije bilo davno, sveg mi svijeta nema petnaest ljeta, kad u našoj Bosni ponositoj i junačkoj zemlji Hercegovoj, od Trebinja do Brodskih vrata nije bilo Srba ni Hrvata, a danas se kroz svoje hire, oba stranca ko u svoje šire.. Oba su nas gosta saletila da nam uzmu najmilije blago naše ime ponosno i drago".

I ova pjesma Bašagića je jedan od dokaza da su stanovnici Bosne i Hercegovine imali jedinstven bošnjački identitet ali je agresivna politika koja je dolazila od naših susjeda iz Beograda i Zagreba, ali i inertnost bošnjačkih begova i aga koji su najviše bili zainteresovani da se ne pravi agrarna reform i da sačuvaju svoje posjede, dovela do toga da se nakon smrti Mehmed-bega Ljubušaka ali i Benjamina Kalaja početkom XX vijeka gasi časopis Bošnjak a sa time pada u zaborav bošnjačko ime, da bi 1907. godine bio ukinut bosanski jezik i zamijenjen srpsko-hrvatskim jezikom.

Nakon Prvog svjetskog rata raspada se Austro-Ugarska, a na Balkanu se stvara jedna nova država osnovana 01. decembra 1918. godine pod nazivom Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca kojoj je na osnovu Zakona od 03.oktobra 1929. godine promijenjen naziv u Kraljevinu Jugoslaviju.

U Kraljevini Jugoslaviji je proveden popis stanovništva 1931. godine. Prema tom popisu broj stanovnika u Bosni i Hercegovini je bio 2.323.555. Od toga srpski pravoslavci su brojali 1.028.947 stanovnika ili 44,45%, muslimani 718.079 ili 30,905%, rimokatolici 547.949 ili 23,58% , protestanti 7.094 i ostali 22,294 ili 0,96%⁵. Iz ovoga se vidi da te 1931. godine još uvijek na prostoru Bosne i Hercegovine nisu zaživjeli nazivi Srbin i Hrvat ali je naziv Bošnjak potpuno nestao iz upotrebe. Bošnjaci su upali u amneziju u pogledu identiteta koja je trajala skoro devet decenija.

Na prvom zasjedanju AVNOJ-a održanom 26 i 27 novembra 1942. godine u Bihaću pored ostalih odluka AVNOJ donosi i Proglas narodima Jugoslavije i u tom proglasu su pozivi poimenično upućeni: Hrvatima, Slovencima, Muslimanima, Crnogorcima, Makedoncima i Srbima. Interesantno je da su Muslimani označeni sa velikim „M“ čime im se htelo dati do znanja da se radi o posebnom narodu.

Na istom fonu je i bilo odlučivanje na Prvom zasjedanju ZAVNOBiH-a⁷

Pri tome treba imati u vidu da je ZAVNOBiH oformljen na jedan demokratski način, odnosno da su o sudbini Bosne i Hercegovine odlučivali vijećnici ZAVNOBiH-a njih 173, koji su izabrani istina ne neposredno od strane naroda nego preko

⁵ Izvod iz popisa stanovništva BiH 1931, godine, Wikipedia,

⁶ Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije

⁷ Zemaljsko antifašističko vijeće naroda Bosne i Hercegovine

prisutnih delegata, dakle, na posredan način što se itekako može opravdati okolnostima da je ovo zasjedanje održano u ratnim okolnostima. U ovome leži i legitimitet i valjanost odluka koje su donijete na Prvom zasjedanju ZAVNOBiH-a. Vijećnici ZAVNOBiH-a usvojili su rezoluciju ZAVNOBiH-a formuliranu u šest zaključaka.

Pod tačkom 5 izražena je volja naroda u Bosni i Hercegovini da njihova zemlja koja nije ni srpska, ni hrvatska, ni muslimanska nego i srpska, i hrvatska, i muslimanska bude slobodna i zbratimljena Bosna i Hercegovina, u kojoj će biti osigurana puna ravnopravnost i jednakost Srba, Muslimana i Hrvata.

Ovdje također zapažamo da se Muslimani označavaju sa velikim slovom „M“. Isto je i u Proglasu narodima Bosne i Hercegovine što je također usvojeno na ovom skupu.

Paradoksalno je da četiri dana kasnije na Drugom zasjedanju AVNOJ-a održanom 29 i 30 novembra 1943. godine AVNOJ donosi odluku o stvaranju Jugoslavije sa šest federalnih jedinica i pet naroda. Muslimani su tretirani kao vjerska skupina.

Dakle s jedne strane odlukama ZAVNOBiH-a Muslimani su narod a s druge strane odlukama AVNOJ-a to nisu.

Nakon bezuspješnog pokušaja da se Muslimani asimiliraju među Srbe ili Hrvate 1968. godine CK SKBiH⁸ je donio odluku da su Muslimani poseban i ravnopravan narod u jugoslovenskoj federaciji a u jugoslovenski grb unosi se šesta baklja.

Deklaracijom o pravima građana usvojenom na Drugom zasjedanju ZAVNOBiH-a održanom u Sanskom Mostu od 30. juna do 02. jula 1944. godine potvrđuje se ravnopravnost Srba, Muslimana i Hrvata Bosne i Hercegovine koja je njihova zajednička i nedjeljiva domovina. Ovdje vidimo da se ponovo koristi veliko slovo „M“ za označavanje Muslimana čime im se reći da se radi o posebnom i ravnopravnom narodu a ne vjerskoj skupini. Unatoč tome dalja dešavanja sve do odluke CKSK Bosne i Hercegovine od 1968. godine bila su usmjerena da se Muslimani opredijele prema drugim narodima a uglavnom Srbima i Hrvatima.

I na Trećem zasjedanju ZAVNOBiH-a koje je održano u oslobođenom Sarajevu od 26-28. aprila 1945. godine podvučena je ravnopravnost Srba, Muslimana i Hrvata u Bosni i Hercegovini da bi 14. februara 1946. godine Federalna Bosna i Hercegovina postala Narodna Republika Bosna i Hercegovina⁹ i pristupilo se izradi i donošenju prvog Ustava Narodne Republike Bosne i Hercegovine što je uslijedilo 31. januara 1946. godine. Sve ustavne definicije Bosne i Hercegovine do proglašenja njene nezavisnosti 1992. godine Bosnu i Hercegovinu određuju kao državu.

S druge strane u ustavnim definicijama i ustavnim promjenama kako Ustava NRBiH¹⁰ od 1946. godine tako i Ustava SRBiH¹¹ od 1963. godine sve do Ustava Bosne i Hercegovine od 1974. godine nemamo nabranje njenih naroda.

⁸ Centralni komitet Saveza komunista Bosne i Hercegovine

⁹ Zakon o imenu Narodne Republike Bosne i Hercegovine, „Službeni list“ NR BiH, br. 8 od 20. februara 1946. godine

¹⁰ Narodna Republika Bosna i Hercegovina

¹¹ Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina

Ustav Narodne Republike Bosne i Hercegovine od 1946. godine Bosnu i Hercegovinu definira kao narodnu državu republikanskog oblika.¹² Ustavni zakon Narodne Republike Bosne i Hercegovine od 1953. godine istu određuje kao državu radnog naroda.¹³ Ustav Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine od 1963. godine daje sljedeću definiciju: „Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina je državna socijalistička zajednica zasnovana na vlasti radnog naroda i samoupravljanju“.¹⁴

Tek Ustav od 1974. godine Socijalističku Republiku Bosnu i Hercegovinu definira kao socijalističku demokratsku državu i socijalističku samoupravnu demokratsku zajednicu radnih ljudi i građana, naroda Bosne i Hercegovine Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda i narodnosti koji u njoj žive, koja je zasnovana na vlasti i samoupravljanju radničke klase i svih radnih ljudi i na suverenosti i ravnopravnosti naroda Bosne i Hercegovine i pripadnika drugih naroda i narodnosti koji u njoj žive.¹⁵ Ustavnim amandmanom LX od 1990. godine na nov način je u odnosu na definiciju od 1974. godine definirao Bosnu i Hercegovinu. Tako u ovom amandmanu stoji: „Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina je demokratska suverena država ravnopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine- Muslimana, Srba i Hrvata i pripadnika drugih naroda i narodnosti koji u njoj žive zasnovana na vlasti i samoupravljanju radničke klase i svih radnih ljudi, i na suverenosti i ravnopravnosti naroda Bosne i Hercegovine i pripadnika drugih naroda i narodnosti koji u njoj žive“.¹⁶

Ono što se da zapaziti kad su u pitanju definicije države Bosne i Hercegovine prema Ustavu od 1974. godine i amandmanske promjene od 1990. godine je da unatoč nabrojanju tri naroda koji su definirani dokumentima sva tri ZAVNOBiH-a jeste da su prije naroda u definiciji navedeni građani i u tome se ogleda ustavna involucija koja nam je data Dejtonskim ustavom gdje su na prvom mjestu stavljeni narodi a tek onda građani.

U Aneksu 4. koji je Ustav Bosne i Hercegovine u njegovoj preambuli narodi su dati prije građana i na engleskom jeziku piše:

„Bosniacs, Croats, and Serbs, as constituent peoples (along with Others), and citizens of Bosnia and Herzegovina hereby determine that the Constitution of Bosnia and Herzegovina is as follows“...

Kako vidimo stoji constituent (sastavni) a ne constitutive (konstitutivni). Podvala je napravljena u prevodu gdje stoji: „Bošnjaci, Hrvati i Srbi kao konstitutivni narodi (zajedno sa drugima) i građani Bosne i Hercegovine ovdje određuju da je Ustav Bosne i Hercegovine kako slijedi“...

¹² Ustav NRBiH, „Službeni list“ Narodne Republike Bosne i Hercegovine, broj 1/47, str.2

¹³ Ustavni zakon o osnovama društvenog i političkog uređenja Narodne Republike Bosne i Hercegovine i republičkim organima vlasti, Službeni list Narodne Republike Bosne i Hercegovine, broj 3 od 5. februara 1953.

¹⁴ Ustav Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije s ustavima socijalističkih republika i statutima autonomnih pokrajina, Novinske ustanove Službeni list SFRJ, Beograd, 1963., str. 102.

¹⁵ Ustav Bosne i Hercegovine s amandmanima I-LVIII, Službeni list SRBiH, Sarajevo, 1989., citiran član 1. Ustava SRBiH, str. 28.

¹⁶ Amandmani su objavljeni u Službenom listu SRBiH broj 21/90.

Sa krivim prevodom hoće se reći da su tri konstitutivna ili državotvorna naroda konstituirala Bosnu i Hercegovinu, i pritom se u stalnoj kako usmenoj tako i pismenoj komunikaciji nažalost gotovo svih bosanskohercegovačkih političara ne pominju drugi narodi i građani iako ih Ustav BiH navodi u istoj rečenici i nivou ko određuje Ustav BiH, a istina koja se želi sakriti je da je u stvari Bosna i Hercegovina iznjedrila postojanje ta tri ali i druge narode i građane Bosne i Hercegovine.

Zbog toga bi trebalo tri pomenuta naroda koji su i dokumentima ZAVNO-BiH-a nabrojani, s tim što je naziv Musliman od 1993. godine na Svebošnjačkom kongresu održanom u Sarajevu 28. septembra 1993. godine zamijenjen historijski utemeljenom nazivu Bošnjak, dovesti u istu ravan sa drugim narodima i građanima koji žive u Bosni i Hercegovini.

Zaključak

U svom historijskom postojanju Bosna je imala dugo vremena jedinstven identitet gdje je naziv za njene stanovnike u srednjevjekovnoj bosanskoj državi bio Bošnjakin, sa dolaskom Osmanlijama termin Bošnjak koji se počeo koristiti početkom XV stoljeća prevladava, da bi se od polovine XIX stoljeća desio proces u kojem su učestvovali emisari iz Beograda i Zagreba sa zadatkom da izvrše promidžbu srpskog i hrvatskog imena među Bošnjacima pravoslavicima i katolicima, dok Bošnjaci muslimani dopuštaju da im se početkom XX stoljeća oduzme identitet i jezik i identificiraju se sa muslimanima kao panislamskom kategorijom. Međutim porazima i povlačenjem Otomanske imperije nakon završetka Prvog balkanskog rata muslimani u Bosni i Hercegovini postaju neka vrsta oaze i na njih se sve više gleda kao na vjersku skupinu. Ta nepravda je djelimično ispravljena odlukama ZAVNOBiH-a ali u isto vrijeme AVNOJ kao najviši zakonodavni i izvršni organ Demokratske Federativne Jugoslavije na svom Drugom zasijedanju bosanske muslimane ne dovodi u istu ravan sa drugim narodima. CKSK BiH 1968. godine ispravlja tu nepravdu dajući Muslimanima status ravnopravnog naroda da bi se taj historijski proces izlaska iz amnezije za Bošnjake desio 1993. godine na Svebošnjačkom saboru kada je bosanskim muslimanima vraćen identitet Bošnjak.

Iako sva tri zasjedanja ZAVNOBiH-a nabrajaju narode u Bosni i Hercegovini Ustav Narodne Republike Bosne i Hercegovine od 1946. godine, Ustavni zakon NRBiH od 1953. godine i Ustav Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine od 1963. godine ne nabrajaju narode već govore o narodnoj državi ili zajednici naroda. Ustav od 1974. godine ponovo nabraja tri ravnopravna naroda i ostale ali tek nakon što prvo pominje građane. Dejtonski ustav to obrće stavljajući na prvom mjestu narode. Perspektiva Bosne i Hercegovine u tom klatnu nikako ne može biti preferiranje etničkog jer to nije priroda Bosne i Hercegovine. Kroz vrijeme treba jačati instituciju apstraktnog građanina kojem je dostupno da pod jednakim uslovima može dobiti bilo koju poziciju u državi. To je na kraju krajeva i tekovina evropskog zakonodavstva. U početnom periodu je možda potrebno zaštititi etnička prava da princip građanskog ne bi doveo do supremacije jednog naroda nad drugima. I u tom procesu ogleda se perspektiva Bosne i Hercegovine.

LITERATURA

Knjige:

1. BiH od 1878-1914, 2. izdanje, Sarajevo, "Bosanski kulturni centar", 1997.
2. Čaušević, Dženana: Pravno-politički razvitak Bosne i Hercegovine, Sarajevo: Magistrat, 2005.
3. Ibrahimagić, Omer: Državnost i nezavisnost Bosne i Hercegovine. Sarajevo: „Vijeće Kongresa bošnjačkih intelektualaca“, 1997.
4. Ibrahimagić, Omer: Politički sistem Bosne i Hercegovine. Sarajevo: "Magistrat", 1999.
5. Imamović, Mustafa: Historija države i prava Bosne i Hercegovine, Sarajevo, "Magistrat", 2014.
6. Imamović, Mustafa: Historija Bošnjaka, Sarajevo, "Preporod", 1997.
7. Imamović, Mustafa: Pravni položaj i unutrašnje-politički razvitak
8. Kurtćehajić, Suad i Ibrahimagić, Omer: Politički sistem Bosne i Hercegovine 3. Sarajevo: „autori“, 2007.
9. Kurtćehajić, Suad: Prilozi za politički sistem BiH, Sarajevo, Futur art, 2017.
10. Malkolm, Noel: Povijest Bosne, Zagreb/Sarajevo, "Erasmus", 1995.
11. Sućeska, Avdo: Državno-pravni razvitak Bosne i Hercegovine. Sarajevo: „Fakultet kriminalističkih nauka“. 1995.
12. Trnka, Kasim: Konstitutivnost naroda. Sarajevo: "Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca", 2000.
13. Zulfikarpašić, Adil: Bošnjak. Ciri: "Bošnjački institut", 1995.

Ustavi i Zakoni:

1. Amandmani od 1990 na Ustav SRBiH-a su objavljeni u Službenom listu SRBiH broj 21/90.
2. i Hercegovine i republičkim organima vlasti, Službeni list Narodne Republike Bosne i Hercegovine, broj 3 od 5. februara 1953.
3. Ustav Bosne i Hercegovine od 1974. godine s amandmanima I-LVIII, Službeni list SRBiH, Sarajevo, 1989.,
4. Ustav NRBiH, „Službeni list“ Narodne Republike Bosne i Hercegovine, broj 1/47
5. Ustav Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije s ustavima socijalističkih republika i statutima autonomnih pokrajina, Novinske ustanove Službeni list SFRJ, Beograd, 1963.,
6. Ustavi - Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Kantona-Županija Federacije Bosne i Hercegovine sa amandmanima, na jezicima: bosanskom, hrvatskom, srpskom, engleskom, "Federalno ministarstvo pravde", Sarajevo, 1997.
7. Ustavni zakon o osnovama društvenog i političkog uređenja Narodne Republike Bosne
8. Zakon o imenu Narodne Republike Bosne i Hercegovine, „Službeni list“ NR BiH, br.8 od 20. februara 1946. godine

Suad Kurtćehajić, Ph.D., full time professor
Faculty of political sciences, University of Sarajevo

BOSNIA AND HERZEGOVINA BETWEEN CIVIL AND ETHNIC STATE

Summary: When we talk about constitutionality of Bosnia and Herzegovina in AVNOJ's Yugoslavia (The Anti-Fascist Council for the National Liberation of Yugoslavia), the Constitution of the National Republic of Bosnia and Herzegovina from 1946 has defined Bosnia and Herzegovina as national state of a republican form. Constitutional law of the National Republic of Bosnia and Herzegovina from 1953 has defined it as a state of working nation. The Constitution of the Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina from 1963 gives the following definition: "Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina is socialist community based on authority of working people and self-government". The Constitution from 1974 defines Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina as a socialist democratic state and socialist self-government democratic community of working class and citizens, nations of Bosnia and Herzegovina: Muslim, Serbs and Croats, as well as other nations and nationalities living in it, based on government and self-government of working class and all working nations, and on sovereignty and equality of all nations in Bosnia and Herzegovina and also members of other nations and nationalities living in it.

The Dayton Constitution in the Preamble gives the following definition: Bosniaks, Croats and Serbs as constituent nations (in many translations stands for constitutive), along with others and citizens of Bosnia and Herzegovina hereby determine the Constitution of Bosnia and Herzegovina.

If we look at all the mentioned Constitutions, it is obvious that the Constitutions of the Republic of Bosnia and Herzegovina in the first place put either nations in an indefinite sense or citizens and that the Dayton Constitution marked three nations in the first place, listing them by name, and only then other nations and citizens of Bosnia and Herzegovina. In this sense, the constitutionality of Bosnia and Herzegovina has experienced constitutional involution.

Keywords: Republic of Bosnia and Herzegovina, Bosnia and Herzegovina, Constitution, constituent, constitutive, involution